

Η ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΜΕΝΗ ΚΑΙ ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΗ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ. ΜΙΑ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΧΑΘΕΙ

Σωτηρακόπουλος Γεώργιος
Σχολ. Σύμβουλος
9^η Περιφέρεια Ν. Αιτ/νίας
E – mail: mail@7qrpe.ait.sch.gr

Ευαγγέλου Φίλιππος
Δάσκαλος – Κάτοχος Master
E – mail: mail@7qrpe.ait.sch.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο παρόν άρθρο αναπτύσσουμε κριτική και προβληματισμούς για την καθυστερημένη και λανθασμένη εισαγωγή των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και Επικοινωνίας – Τ.Π.Ε. – στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Αναφερόμαστε στις εκπαιδευτικές χρήσεις του Υπολογιστή στο σχολείο και προτείνουμε δυο μεγάλες κατηγορίες: τη διδασκαλία της Πληροφορικής ως ξεχωριστού γνωστικού αντικείμενου και την παιδαγωγική χρήση και αξιοποίηση ποικίλων δυνατοτήτων του Υπολογιστή ως γνωστικού και αναπτυξιακού εργαλείου. Επιπλέον, αναφερόμαστε σε προϋποθέσεις που είναι απαραίτητες για την αξιοποίηση των ευεργετικών για την εκπαίδευση δυνατοτήτων των Τ.Π.Ε. ως μαθησιακού και αναπτυξιακού εργαλείου. Τέτοιες είναι: α) η έγκαιρη εφαρμογή μιας αναθεωρημένης εκπαιδευτικής πολιτικής για ένα ολοκληρωμένο και ερευνητικά τεκμηριωμένο σχέδιο ένταξης των Τ.Π.Ε. σε όλες τις βαθμίδες της Εκπαίδευσης και β) η κατάλληλη επανεκπαίδευση και κατάρτιση όλων των εκπαιδευτικών. Τέλος, προτείνουμε οι Τ.Π.Ε. να εισαχθούν στο σχολείο ως μαθησιακό και αναπτυξιακό εργαλείο και η χρήση τους να υποστηρίζεται από Παιδαγωγικές αρχές, νέα Αναλυτικά Προγράμματα και άλλη αντίληψη για το ρόλο και το σκοπό του σχολείου.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Τεχνολογίες της Πληροφορίας και Επικοινωνίας, λανθασμένη εισαγωγή, Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Παρακολουθώντας και μελετώντας τη διεθνή βιβλιογραφία και εμπειρία τα τελευταία είκοσι χρόνια στον τομέα της εισαγωγής και ένταξης των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και Επικοινωνίας (Τ.Π.Ε.) στην Εκπαίδευση καταλαβαίνουμε ότι δεν μπορεί η νέα τεχνολογία από μόνη της ούτε το εκπαιδευτικό λογισμικό, να προκαλέσει οποιοδήποτε εκπαιδευτικό μαθησιακό αποτέλεσμα στο σχολείο, αλλά η παιδαγωγική του χρήση και το διδακτικό πλαίσιο μέσα στο οποίο εντάσσεται (Ράπτης και Ράπτη 1999).

Εδώ φαίνεται καθαρά η σημασία του παράγοντα εκείνου που διαμορφώνει το πλαίσιο αυτό και που έχει μέχρι τώρα παραμεληθεί από όλες σχεδόν τις μεταρρυθμιστικές και εκπαιδευτικές πολιτικές στη χώρα μας, δηλαδή το δάσκαλο. Φυσικά δεν χρειαζόταν να έρθουν οι Τ.Π.Ε. για να καταλάβουν όλοι ότι καμιά πρόοδος, καινοτομία ή μεταρρύθμιση δεν μπορεί να γίνει χωρίς τη διαμεσολάβηση ενός επαγγελματικά αναβαθμισμένου, μορφωμένου και έμπειρου δασκάλου (Κόλλιας 1993).

ΚΥΡΙΑ ΕΙΣΗΓΗΣΗ

Με βάση τα παραπάνω, θεωρούμε ότι όλοι πρέπει να πάρουμε θέση, σχετικά με τις εκπαιδευτικές πολιτικές που βιώνουμε :

- i. Για τα επίσημα επιμορφωτικά προγράμματα (αλλά και την απουσία τους) που αφορούν τους εκπαιδευτικούς.
- ii. Για το επίμαχο ζήτημα της κατάλληλης ένταξης των Τ.Π.Ε. στην υποχρεωτική Εκπαίδευση μαθησιακό εργαλείο και
- iii. Τις τελευταίες αποφάσεις για τοποθέτηση ή και διορισμό ειδικών της πληροφορικής στο Δημοτικό, προκειμένου να διδάξουν τον τεχνολογικό αλφαριθμητισμό στα παιδιά, επειδή δεν υπάρχουν καταρτισμένοι δάσκαλοι στις Τ.Π.Ε. αλλά και ότι ακούγεται ευρέως τελευταία, δηλαδή την δυνατότητα διορισμού στο Δημοτικό και άλλων ειδικοτήτων, χωρίς προηγούμενη παιδαγωγική κατάρτιση, δηλαδή φιλόλογοι, μαθηματικοί κ.α., καθώς υπάρχουν πιέσεις για την απορρόφησή τους στην Εκπαίδευση λόγω της αδιόριστίας.

Αν θέλαμε λοιπόν τις Εκπαιδευτικές χρήσεις του υπολογιστή στο σχολείο θα μπορούσαμε να καταλήξουμε σε δύο μεγάλες κατηγορίες :

- i. στη διδασκαλία της Πληροφορικής ως ξεχωριστού γνωστικού αντικειμένου με στόχο τη προώθηση του τεχνολογικού αλφαριθμητισμού με την απόκτηση προεπαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων πληροφορικής.
- ii. στην παιδαγωγική χρήση και αξιοποίηση των πολλών και ποικίλων δυνατοτήτων του υπολογιστή ως γνωστικού και αναπτυξιακού εργαλείου στο πλαίσιο του σχολείου, αλλά και έξω από αυτό για την αναβάθμιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, το μετασχηματισμό του σχολείου, καθώς και για την ανάπτυξη της δια βίου εκπαίδευσης, αυτοπληροφόρησης και αυτομόρφωσης. Η συμβολή των προγραμματικών, αλληλεπιδραστικών, πολυμεσικών, υπερμεσικών, προσαρμοστικών και μοντελοποιητικών ιδιοτήτων του υπολογιστή στη γνωστική ανάπτυξη των μαθητών, γενικά, έχει εξαρθεί ιδιαίτερα τις δύο τελευταίες δεκαετίες και ισχύει πολύ περισσότερο, όταν το πλαίσιο της εργασίας έχει χαρακτηριστικά αποκεντρωμένης, διερευνητικής, διαθεματικής και συνεργατικής δραστηριότητας. (Μακράκης και Κοντογιαννοπούλου 1995)

Δυστυχώς μέχρι τώρα – ελπίζουμε να αλλάξει – η πολιτεία στη χώρα μας ενδιαφέρεται μόνο για την πρώτη εκπαιδευτική του υπολογιστή (διδασκαλία του μαθήματος της Πληροφορικής) και αγνοεί τις υπόλοιπες.

Ποιες είναι όμως οι προϋποθέσεις που είναι απαραίτητες για την αξιοποίηση των ευεργετικών για την εκπαίδευση δυνατοτήτων των Τ.Π.Ε. ως μαθησιακού και αναπτυξιακού εργαλείου;

1. Η έγκαιρη εφαρμογή μιας αναθεωρημένης εκπαιδευτικής πολιτικής, με βάση τη διεθνή εμπειρία και τις παιδαγωγικές, επιστημολογικές και κοινωνικές θεωρήσεις της εποχής μας, για ένα ολοκληρωμένο και ερευνητικά τεκμηριωμένο σχέδιο ένταξης των Τ.Π.Ε. σε όλες τις βαθμίδες της Εκπαίδευσης με μια προσέγγιση που θα θέτει την τεχνολογία και τη τεχνική στην υπηρεσία της επιστήμης, της κοινωνίας, της εκπαίδευσης, και του πολιτισμού και όχι το αντίστροφο. Υπάρχει καθυστέρηση της κατάλληλης ένταξης των Τ.Π.Ε. στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση μέχρι και σήμερα, παρόλο που η δημιουργική αξιοποίηση του υπολογιστή ως γνωστικού εργαλείου θα μπορούσε να βρει εξαιρετικά πρόσφορο έδαφος στις χαμηλές βαθμίδες, όπου η πίεση του φροντιστηριακού τύπου προετοιμασίας για ανώτερες σπουδές δεν είναι τόσο μεγάλη, ενώ οι δάσκαλοι, τα τελευταία χρόνια τουλάχιστον, έχουν αποκτήσει ορισμένες βασικές παιδαγωγικές γνώσεις και διδάσκουν όλα σχεδόν τα μαθήματα, έχοντας πολλές ώρες τους ίδιους μαθητές μέσα στην τάξη. Έχουν επομένως πολλές ευκαιρίες για οργανωμένη χρήση του υπολογιστή και μάλιστα για την εφαρμογή της διαφοροποιημένης διδασκαλίας, της

διερευνητικής και της ομαδοσυνεργατικής μάθησης, σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι οι συνάδελφοί τους της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Μπουζάκης 2000).

2. Η κατάλληλη επανεκπαίδευση και κατάρτιση όλων των εκπαιδευτικών που χρειάζεται απαραίτητα να συνδυάζει σε όλα της τα επίπεδα την τεχνολογική με την παιδαγωγική γνώση και εμπειρία. Αντί για αυτά που περίμεναν όλοι είχαμε το επιμορφωτικό πρόγραμμα της λεγόμενης «Κοινωνία της Πληροφορίας», το οποίο έπασχε σε πολλά σημεία του. Πολλοί πιστεύουν ότι αν αυτές οι ώρες εντάσσονταν μέσα σε ένα διαφορετικό μοντέλο και πλαίσιο ενδοσχολικής επιμόρφωσης που θα συνδύαζε την τεχνολογική με την παιδαγωγική κατάρτιση, υπό την εποπτεία πανεπιστημιακών φορέων αλλά και τη συνεργασία του Σχολικού Συμβούλου Π.Ε., ο οποίος ξέρει και τις ιδιαιτερότητες και τα προβλήματα της περιοχής του, καθώς και του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, μέσα σε ένα κλίμα ισοτιμίας, αυτονομίας, αλληλεγγύης και υψηλής προσδοκίας, με τη διαπλοκή της θεωρίας με την πράξη, την απελευθέρωση της δημιουργικότητας και ενδυνάμωση της κριτικής παιδαγωγικής των εκπαιδευτικών που συμμετέχουν, με αξιολόγηση όχι τεχνοκρατικού τύπου αλλά με παροχή εσωτερικών και κοινωνικών κινήτρων για παραγωγή και δημόσια παρουσίαση ολοκληρωμένων εφαρμογών (Φλουρής 1996).

Όσον αφορά το Δημοτικό, η αρχή της εισαγωγής των Τ.Π.Ε. γίνεται με λανθασμένο τρόπο, κάτι που αποτελεί μία ακόμη ένδειξη τεχνοκρατικής αντίληψης.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα, επομένως, για τη χώρα μας δεν είναι τόσο αν υπάρχουν υπολογιστές και εργαστήρια στο σχολείο, αλλά τι κάνουν οι εκπαιδευτικοί με αυτά. Η αναγκαία όμως αποδόμηση και δόμηση αντιλήψεων, η δημιουργία εμπειρίας και μιας νέας πολιτιστικής παράδοσης απ' τους εκπαιδευτικούς δεν είναι πολύ εύκολη υπόθεση. Είναι ζήτημα παιδείας και παραγωγής πολιτισμού, η οποία έχει ανάγκη από μια προοπτική χρόνου και κάποια στάδια εξέλιξης μέσα από μια αλληλεπιδραστική και δυναμική πορεία ανάπτυξης σε ένα κατάλληλο, για την εκπαίδευση ενηλίκων και δη εκπαιδευτικών, πλαίσιο εκπαίδευσης και κατάρτισης. (Ό,τι είναι αναγκαίο για την μάθηση του μαθητή είναι αναγκαίο και για την μάθηση του δασκάλου).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τελειώνοντας, θέλω να τονίσω ότι μέσα από μια εικοσαετία λαθών και παραλήψεων πρέπει να γίνει ένας σχεδιασμός και εφαρμογή ενός κατάλληλου για την Παιδεία μας μοντέλου εισαγωγής, ολικής ένταξης και δημιουργικής ένταξης και αξιοποίησης των Τ.Π.Ε. στην Εκπαίδευση και ιδιαίτερα στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση.

Εκείνο όμως που τονίζεται μέσα απ' τη διεθνή βιβλιογραφία είναι ένας αποτελεσματικός σχεδιασμός της εισαγωγής των Τ.Π.Ε. στην Εκπαίδευση και της ένταξής σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα ως μαθητοκεντρικού και καινοτόμου περιβάλλοντος μάθησης, δεν μπορεί παρά να θέτει στο επίκεντρό του τον εκπαιδευτικό. Οι Τ.Π.Ε. δεν μπορούν να υποκαταστήσουν το δάσκαλο. Η νέα εκπαιδευτική τεχνολογία παρέχει μόνο τα εργαλεία και τις δυνατότητες. Θα πάψει να είναι απλώς δυνατότητα και θα μετουσιωθεί σε μαθησιακό και αναπτυξιακό εργαλείο, μόνο με την παιδαγωγικά εμπνευσμένη εμπειρία και διαμεσολάβηση του εκπαιδευτικού.

Ο δάσκαλος του 21ου αιώνα πρέπει να εστιάσει την προσοχή του στην αποτελεσματική χρήση των Τ.Π.Ε., χρήση που θα υποστηρίζεται από παιδαγωγικές αρχές, νέα Αναλυτικά Προγράμματα και άλλη αντίληψη για το ρόλο και το σκοπό του σχολείου.

Από τη στιγμή που στο μέλλον η σχολική τάξη θα βρίσκεται όπου βρίσκεται και ο μαθητής σύμφωνα με κάποια πιθανά σενάρια, ένας νέος ρόλος ανατίθεται στο δάσκαλο: ο ρόλος του

ειδικού που βοηθά το μαθητή του να ερευνήσει και να μάθει, αλλά που και ο ίδιος είναι ανοιχτός σε νέες ανακαλύψεις και νέες προσεγγίσεις μέσα από την αναζήτηση της γνώσης από το μαθητή.

Κι αν ταυτόχρονα τα σχολεία εξοπλίζονται με τον κατάλληλο εξοπλισμό, μπορούν να χρησιμεύσουν ως πηγές γνώσης κι όχι μόνο για τους μαθητές αλλά και για την ευρύτερη κοινότητα. Αυτός ο νέος ρόλος του σχολείου στην εποχή της δια βίου εκπαίδευσης είναι πια ανάγκη, όχι πολυτέλεια. Σχολεία προσβάσιμα από όλους και όλες τις ώρες προσφέρουν επιπλέον τη δυνατότητα της «συνάντησης» διαφορετικών πολιτισμών, ιδεών, απόψεων. Δημιουργούν ενεργές κοινότητες σε παγκόσμιο επίπεδο σε παγκόσμιο επίπεδο και καταφέρνουν να γεφυρώσουν το χάσμα μεταξύ του «εθνικού» και του «παγκόσμιου». Κι αν το βιβλίο ήταν η τεχνολογική επανάσταση της προηγούμενης χιλιετίας που έφερε τη γνώση κοντά στον άνθρωπο, γιατί οι Τ.Π.Ε. να μη γίνουν η τεχνολογική επανάσταση που εκτός από τη γνώση θα φέρουν και τον άνθρωπο κοντά στον άνθρωπο;

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Κόλλιας, Α. (1993), Οι Υπολογιστές στη Διδασκαλία και τη Μάθηση, Εκδόσεις Έλλην
2. Κοντάκος, Α. (2002), Παιδαγωγική των Μέσων και των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας, Στο Δημητράκοπούλου, Α. (επιμ.) Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση. Πρακτικά 3ου Πανελλήνιου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή, Ρόδος 26 – 29 Σεπτεμβρίου, 2002
3. Μακράκης, Β. και Κοντογιαννοπούλου, Γ.Σ. (1995), Υπολογιστές στην Εκπαίδευση: μια κριτική επισκόπηση στο διεθνή χώρο και στην Ελλάδα, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών
4. Ματθαίου, Δ. (2000), Παγκοσμιοποίηση, Κοινωνία της Γνώσης και Δια βίου Εκπαίδευση. Οι Νέες Ορίζουσες του Εκπαιδευτικού Έργου, Νέα Παιδεία, τ.93, σ.σ. 13-26
5. Μπουζάκης, Σ. (2000), Σύγχρονα Παιδαγωγικά και Εκπαιδευτικά Προβλήματα, Εκδόσεις Gutenberg
6. Ράπτης, Α. και Ράπτη, Α. (1999), Πληροφορική και Εκπαίδευση: Συνολική προσέγγιση, Αθήνα
7. Φλουρής, Γ. (1996), Προς ένα Κοινό Αναλυτικό Πρόγραμμα στην Ενωμένη Ευρώπη: Τάσεις και Προοπτικές. Στο: Καλογιαννάκη, Π. και Μακράκης, Β. (επιμ.) Ευρώπη και Εκπαίδευση, Αθήνα, Εκδόσεις Γρηγόρη